

Prof. zw. dr hab. Maciej Jerzy Serwański

ur. 5 listopada 1946 w Poznaniu.

Przebieg kariery naukowej:

1964 – absolwent III Liceum Ogólnokształcącego w Poznaniu;

1964-1969 – studia wyższe na Wydziale Filozoficzno-Historycznym Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (UAM) na kierunku historia (praca magisterska na temat znajomości kultury francuskiej w Polsce w XVII wieku);

1969-1970 – asystent naukowo-techniczny w Dziale Wydawnictw UAM;

1970-1974 – doktorant, asystent i starszy asystent w Instytucie Historii UAM w Poznaniu;

1974 – doktor nauk humanistycznych w zakresie historii (rozprawa doktorska na temat stosunków polsko-francuskich w drugiej połowie XVI wieku);

1974-1988 – adiunkt w Instytucie Historii UAM;

1985 – doktor habilitowany nauk humanistycznych w zakresie historii (rozprawa habilitacyjna na temat polityki Francji wobec Polski w okresie wojny trzydziestoletniej);

1988-1991 – docent w Instytucie Historii UAM;

1991 – profesor nadzwyczajny w Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu;

od 1992 – kierownik Zespołu Dydaktycznego historii nowożytnej w Instytucie Historii UAM;

od 1999 do 2012 – kierownik Zakładu Historii Nowożytnej do XVIII wieku w Instytucie Historii UAM;

od 1999 – pełnomocnik Dziekana Wydziału Historycznego ds. programu Sokrates-Erasmus

2001 – profesor tytularny (belwederski);

2004 – profesor zwyczajny w Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu;

2008-2012 – członek Senackiej Komisji Odwoławczej UAM;

2008-2009 – wykładowca w Wyższej Szkole Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa w Poznaniu;

od 2012 – kierownik Zakładu Historii Kultury w Instytucie Historii UAM.

Specjalność zawodowa:

historia powszechna nowożytna oraz historia Polski XVI-XVIII wieku;

stosunki międzynarodowe w Europie XVI-XVIII stulecia;

historia dyplomacji w czasach nowożytnych;

historia Francji i stosunki polsko-francuskie w XVI-XVIII wieku;

problemy nauczania historii (dydaktyka historii);

od 1978 organizator i współorganizator 18 międzynarodowych kolokwium Poznań-Strasbourg;

od 1992 kierownik lub współkierownik 7 polskich i międzynarodowych projektów badawczych.

Przynależność do stowarzyszeń naukowych:

od 1970 członek Polskiego Towarzystwa Historycznego;

od 1993 członek « Centre Méridional de Rencontres sur le XVIIe siècle », Université de Provence, Marseille;

od 1994 członek, a od 1997 członek Zarządu (Biura) „Commission Internationale pour la Publication des Sources de l'Histoire Européenne” (*Monumenta Europae Historica*); podkomisja ds. publikacji kontraktów małżeńskich dynastii europejskich;

od 1995 członek zagraniczny „Centre de Recherche sur l'Histoire de l'Europe Centrale” na Université Paris IV- Sorbonne; od 2000 członek zwyczajny tego ośrodka naukowego;

od 1995 członek « Société d'Etudes du XVIIe Siècle » (z siedzibą na Université Paris IV- Sorbonne);

od 1999 jako professeur associé członek Centrum naukowo-badawczego « État, Société, Religion en Europe XVIIe-XVIIIe siècles – ESR 17-18 » na Université de Versailles Saint-Quentin-en-Yvelines;

od 2002 członek « Groupe d'Études pluridisciplinaires sur l'Europe Centrale et Orientale » (GEPECO) na Université de Paris VII Denis Diderot;

od 2008 przewodniczący Rady Muzeum Miasta Ostrowa Wielkopolskiego.

Odnaczenia: Złoty Krzyż Zasługi (2000); Medal Komisji Edukacji Narodowej (2003); kawaler Orderu Palm Akademickich nadanego przez rząd francuski (2004).

Współpraca zagraniczna:

dłuższe pobyty w charakterze profesora wizytującego:

Kanada: Québec, Université Laval (1993);

Francja: Université de Haute Bretagne Rennes 2 (1996/1997); Université de Versailles Saint-Quentin-en-Yvelines (1998, 1999, 2001, 2002, 2003); Université de Paris VII Denis Diderot (1999, 2004, 2010); Université de Paris IV-Sorbonne (2001, 2002); Université Mendès-France Grenoble II (2005); Université de Strasbourg (2009).

najważniejsze wykłady zagraniczne:

Francja: Paryż (Université de Paris IV-Sorbonne; Université de Paris VII Denis Diderot; Université de Paris VIII Saint Denis; Université Paris XII Cergy-Pontoise; Université de Paris-Ouest Nanterre-La Défense; INALCO – Institut National des Langues et Civilisations Orientales; Stacja Naukowa Polskiej Akademii Nauk w Paryżu; Towarzystwo Historyczno-Literackie/Biblioteka Polska w Paryżu); Centre de recherche du Château de Versailles; Université de Versailles Saint-Quentin-en-Yvelines; Camps de Coëtquidan: École Spéciale Militaire de Saint-Cyr; Université de Strasbourg; Konsulat Generalny RP w Strasbourgu; Université de Nantes; Université de Haute Bretagne Rennes 2; Université Mendès-France Grenoble II; Université Michel de Montaigne Bordeaux 3; Université Charles-de-Gaulle Lille III; Université de Poitiers;

Belgia: Université de Liège;

Szwajcaria: Université de Fribourg w Sztokholmie;

Niemcy: Philipps-Universität Marburg; Institut für Europäische Geschichte w Moguncji;

Hiszpania: Madryt (Universidad Complutense; Universidad Carlos III; Biblioteca Nacional de España);

Rosja: Deutsches Historisches Institut w Moskwie;

Szwecja: Swedish National Defence College;

Dania: Ambasada Rzeczypospolitej Polskiej w Kopenhadze; Odense Universitet;

Włochy: Università degli Studi della Tuscia di Viterbo;

Czechy: Slezská univerzita v Opavě.

Promotor rozpraw doktorskich we współpromotorstwie z uczelniami zagranicznymi

(co-tutelle):

Maciej Forycki (2002)

współpromotorstwo: Chantal Grell (Université de Versailles Saint-Quentin-en-Yvelines)

Polska anarchia w myśli republikańskiej doby Oświecenia

[*L'anarchie polonaise: le système institutionnel républicain de la Pologne nobiliaire dans la pensée des Lumières*]

Igor Kraszewski (2003)

współpromotorstwo: Chantal Grell (Université de Versailles Saint-Quentin-en-Yvelines)

Problem elekcji vivente rege za panowania Jana II Kazimierza (1648-1668)

[Le problème de l'élection vivente rege dans la République nobiliaire de Pologne: l'exemple de règne de Jean II Casimir (1648-1668)]

Agnieszka Jakuboszczak (2006)

współpromotorstwo: Marie-Luise Pelus-Kaplan (Université de Paris VII Denis Diderot)

Salon Barbary Sanguszkowej jako miejsce recepcji kultury francuskiej w Polsce w połowie XVIII wieku

[L'influence française dans les salons polonais au milieu du XVIIIe siècle: l'exemple de Barbara Sanguszkowa]

Filip Kubiaczyk (2009)

współpromotorstwo: Esteban Sarasa Sánchez (Universidad de Zaragoza)

Między wojną a dyplomacją. Ferdynand Katolicki i polityka zagraniczna Hiszpanii w latach 1492-1516

[Entre guerra y diplomacia. Fernando el Católico y la política exterior de España de 1492 a 1516 – obrona hiszpańska: Saragossa 2013]

Agnieszka Samsel (2011)

współpromotorstwo: Chantal Grell (Université de Versailles Saint-Quentin-en-Yvelines)

Przejawy kulturalnej działalności Marii Leszczyńskiej na dworze w Wersalu. Życie muzyczne królowej

[Les réseaux culturels de la reine Marie Leszczyńska à Versailles. La vie musicale de la reine]

Katarzyna Napierała (2012)

współpromotorstwo: Chantal Grell (Université de Versailles Saint-Quentin-en-Yvelines)

Wizerunek polityczny Marii Teresy Austriackiej i Katarzyny II w oczach Polaków i Francuzów drugiej połowy XVIII wieku. Studia nad kobietami u władzy

[L'image politique de Marie-Thérèse d'Autriche et de Catherine II de Russie, dans la Pologne et la France à la seconde moitié de XVIIIe siècle. Études sur les femmes au pouvoir]

Bibliografia:

Autor ponad 200 publikacji w Polsce i zagranicą (w języku polskim, francuskim, angielskim, hiszpańskim).

I. Książki:

Henryk III Walezy w Polsce. Stosunki polsko-francuskie w latach 1566-1576, Wydawnictwo Literackie, Kraków 1976, ss. 294, rês.

Historia powszechna XVI wieku. Teksty źródłowe. Wybrali i opracowali Zygmunt Boras i Maciej Serwański, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 1978, ss. 170.

Francja wobec Polski w dobie wojny trzydziestoletniej (1618-1648), Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 1986, ss. 450, rês.

(współ z J. Doboszem, J. Jaskulskim, T. Jurkiem, A. Kamińskim, M. Michalskim) *Słownik władców polskich*, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 1997, 494 ss. (drugie wydanie książki, j. w. 1999)

Historia powszechna. Wiek XVI-XVIII., Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 2001, 314 ss. Seria „Zrozumieć Dzieje” pod redakcją naukową Macieja Serwańskiego; wyd II, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 2008, 314 ss.

Staropolskie tradycje kontaktów z Francją – związki serca czy rozsądku. Wykłady inauguracyjne Instytutu Historii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, pod redakcją Kazimierza Ilskiego. Semestr letni 2008/2009, z. II, Instytut Historii UAM, Poznań 2009, 37 ss.

Wywiad-rzeka: Filip Kubiacyk, *Nie tylko o historii... Rozmowy z Maciejem Serwańskim*, Opuscula Gnesnensia 4, Instytut Kultury Europejskiej UAM, Gniezno 2013, 109 ss.

II. Redakcja i współredakcja prac zbiorowych:

(współred.) *Développement de la conscience nationale en Europe Centrale du XVIe au XXe siècle*. Actes du Colloque polono-français, Poznań les 6-7 avril 1981. Rédaction des Actes: Janusz Pajewski et Maciej Serwański, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 1982, ss. 118.

(red.) *Les expressions de l'identité sociale en Europe depuis la Renaissance*. Actes du IVe Colloque Poznań-Strasbourg 17-19 octobre 1985. Rédaction des Actes Maciej Serwański. Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 1990, ss. 103.

(red.) *Théâtre et société de la Renaissance à nos jours*. Actes du VIe Colloque Poznań – Strasbourg 19-20-21 avril 1990. Textes réunis et publiés par Maciej Serwański, Wydawnictwo Naukowe UAM, Seria Historia nr 161, Poznań 1992, ss. 118.

(współred.) *L'histoire en partage. Le récit du vrai. Questions de didactique et d'historiographie.* Collectif, sous la direction d'Henri Moniot et de Maciej Serwański, Paris, Nathan (collection „Perspectives didactiques”), 1994, 164 ss. Tamże (współ z H.Moniot): *Préface*, s. 3-4.

(red.) *Le rôle des médias à travers l'histoire.* Actes du VIIIe Colloque Poznań-Strasbourg 12-14 mai 1994. Textes réunis et publiés par Maciej Serwański, Institut Historii UAM, Poznań 1995, 194 ss.

(współred.) *L'explication en histoire. Problèmes historiographiques et didactiques.* Sous la direction d'Henri Moniot et de Maciej Serwański. Actes du colloque polono-français, Poznań 19-22 septembre 1995. Institut Historii UAM, Poznań 1996, 170 ss. Tamże (współ z H.Moniot): *Présentation*, s. 5-6.

(współred.) *Słownik władców Europy średniowiecznej*, pod redakcją Józefa Dobosza i Macieja Serwańskiego, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 1998, 467 ss. Tamże (współ z J.Doboszem): *Wstęp*, s. 7-12.

(współred.) *Słownik władców Europy nowożytnej i najnowszej*, pod redakcją Macieja Serwańskiego i Józefa Dobosza. Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 1998, ss. 436. Tamże (współ z J. Doboszem): *Wstęp*, s. 7-12.

(współred.) *Słownik dynastii Europy*, pod red. Józefa Dobosza i Macieja Serwańskiego, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 1999, ss. 515. Tamże: *Wstęp* (współ z J.Doboszem), s. 7-10.

(współred.) *L'Histoire et ses fonctions. Une pensée et des pratiques au présent.* Sous la direction de Henri Moniot et Maciej Serwański, L'Harmattan, Paris 2000, 212 ss. Tamże (współ z H.Moniot), *Présentation*, s. 7-8.

(red.) *Les grands hommes des autres.* Sous la direction de Maciej Serwański, Institut Historii UAM, Poznań 2000, 324 ss. Tamże, *Préface*, s. 7-8.

(red. naukowa) Seria „Zrozumieć Dzieje”, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 2001:
Leszek Mrozewicz, *Historia powszechna. Starożytność*, 302 ss., tamże: *Przedmowa*, s. 1-4;
Jerzy Strzelczyk, *Historia powszechna. Średniowiecze*, 277 ss.;
Maciej Serwański, *Historia powszechna. Wiek XVI-XVIII*, 314 ss.;
Waldemar Łazuga, *Historia powszechna. Wiek XIX*, 242 ss.;
Tomasz Schramm, *Historia powszechna. Wiek XX*, 234 ss., wyd. II.

(współred.) *Francja, Niemcy i Polska w Europie nowożytnej i najnowszej (XVI-XX w.) – La France, l'Allemagne et la Pologne dans l'Europe moderne et contemporaine XVIe-XXe s.) – Frankreich, Deutschland und Polen im neuzeitlichen und modernen Europa (16. bis 20. Jh.)*, redakcja tomu – sous la direction de – herausgegeben von Maciej Forycki, Maciej Serwański, Institut Historii UAM, Poznań 2003, 359 ss. Tamże (współ z M. Foryckim) *Przedmowa*, s.7-8 oraz *Préface*, s. 9-10.

(współred.) *La Pologne et l'Europe occidentale du Moyen-Age à nos jours.* Actes du colloque organisé par l'Université Paris VII-Denis Diderot, Paris, les 28 et 29 octobre 1999. Textes

réunis et publiés par Marie-Louise Pelus-Kaplan et Daniel Tollet avec la collaboration de Maciej Forycki et Maciej Serwański, Instytut Historii UAM, Poznań-Paris 2004, 179 ss.

(współred.) Zygmunt Boras, *Obrzeża nowożytnej Rzeczypospolitej. Kwestie wyznaniowe, społeczne i narodowościowe*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2005, ss. 229. Tamże *Przedmowa*, s. 5-6 [sygn. *Komitet Redakcyjny*].

(współred.) *Stratégies de la Contre-Réforme en France et en Pologne*. Actes du Colloque polono-français, Versailles, 26-29 octobre 2000. Textes réunies et publiés par Chantal Grell et Maciej Serwański avec la collaboration de Igor Kraszewski, Instytut Historii UAM, Poznań 2006, ss. 184.

(współred.) *Amis et ennemis héréditaires : les stéréotypes nationaux*. Actes du XIIe Colloque Poznań-Strasbourg des 3-4 octobre 2002. Textes réunies et publiés par Maciej Forycki i Maciej Serwański, Instytut Historii UAM, Poznań 2006, ss. 203.

(współred.) « *Toute la France est polonaise* ». *La présence polonaise en France aux XIXe et XXe siècles*. Textes réunies et publiés par Agnieszka Jakuboszczak et Daniel Tollet avec la collaboration de Marie-Louise Pelus-Kaplan et Maciej Serwański. Actes du colloque organisé à Paris en novembre 2004 dans le cadre de la saison polonaise en France : *Nova Polska*, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań-Paris 2007, ss. 292. Tamże (współ z Marie-Louise Pelus-Kaplan): *Avertissement*, s. 7.

(współred.) *Religion et nations. Entre l'universel et les particularismes*. Actes du XIVe Colloque Poznań-Strasbourg 28-29 septembre 2006. Textes réunies et publiés par Maciej Forycki i Maciej Serwański, Instytut Historii UAM, Poznań 2008, 278 ss.

(współred.) *Jeux et sports de la Renaissance à nos jours*, sous la direction de Maciej Forycki, Agnieszka Jakuboszczak et Maciej Serwański, Instytut Historii UAM, Poznań 2013, 336 ss.

III. Wybrane artykuły:

Kandydatura francuska do tronu polskiego za panowania Zygmunta Augusta. „Kwartalnik Historyczny”, R. LXXXI: 1974, nr 2, s. 251-256, rés.

Wokół tronu Jagiellonów. Francuskie starania o sukcesję w Polsce. „Mówią Wieki”. Magazyn Historyczny, R. XII: 1974, nr 1, s. 5-8 i 15.

Metodyka przygotowania do zajęć dydaktycznych oraz kontrola pracy studenta na kierunku historii. „Neodidagmata”, nr 7, Poznań 1975, s. 195-207.

Ćwiczenia z historii powszechnej nowożytnej jako element kształcenia kadr nauczycielskich, [w:] *Metodyka ćwiczeń na studiach uniwersyteckich*, praca zbior. pod red. L.Lei, Poznań 1975, s. 117-124.

Polityka Francji wobec Rzeszy w dobie starań o elekcję Walezego w Polsce. „Studia Historica Slavo-Germanica”, t.V, Poznań 1976, s. 49-72, zusam.

Z zagadnień metodyki nauczania historii na studiach uniwersyteckich, [w:] *Kształcenie pedagogiczne młodej kadry naukowo-dydaktycznej*, zeszyt VI: *Metodyka nauczania poszczególnych dyscyplin*, oprac. zbior. pod red. L.Lei, Poznań 1977, s. 31-46.

Znajomość ustroju i państwa francuskiego w Polsce w XVII wieku, [w:] *Polska – Niemcy – Europa. Studia z dziejów myśli politycznej i stosunków międzynarodowych*. Praca zbior. pod red. Antoniego Czubińskiego, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 1977, s. 131-143.

Le problème baltique dans les relations politiques franco-polonaises au XVIème et au XVIIème siècles, [w:] *La Mer Baltique – zone de rencontres et d'affrontements 1600-1945*. Actes du Colloque International. Université des Sciences Humaines de Strasbourg, Strasbourg 1981, s. 18-31.

Quelques aspects de la conscience nationale dans l'ancienne République de Pologne. La noblesse polonaise envers la civilisation française au XVIIe siècle, [w:] *Développement de la conscience nationale en Europe Centrale du XVIe au XXe siècle*. Actes du Colloque polono-français, Poznań les 6-7 avril 1981. Rédaction des Actes: Janusz Pajewski et Maciej Serwański, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 1982, s. 27-38.

Les problèmes confessionnels dans les relations polono-françaises au 16e et au 17e siècles, [w:] *Églises, États, Nations. XVIe-XVIIIe Siècle*. IIIe Colloque Poznań-Strasbourg 13-15 octobre 1983. Université des Sciences Humaines de Strasbourg, Strasbourg 1985, vol. II, s. 289-310.

Rzesza Niemiecka w polskiej polityce Francji w okresie wojny trzydziestoletniej, [w:] *Polacy i Niemcy. Dziesięć wieków sąsiedztwa*. Praca zbior. pod red. Antoniego Czubińskiego, PWN, Warszawa 1987, s. 99-123.

Kwestie wyznaniowe w stosunkach polsko-francuskich w XVI i w XVII wieku. „Życie i Myśl”, R. XXXV: 1988, nr 1-2, s. 85-93.

Wielka Rewolucja Francuska w oczach Polaków (od Sejmu Wielkiego do wybuchu insurekcji kościuszkowskiej). „Życie i Myśl”, R. XXXVII: 1989, nr 3, s. 6-15.

Bronisław Dembiński 1858-1939, [w:] *Wybitni historycy wielkopolscy*. Praca zbiorowa pod red. Jerzego Strzelczyka, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 1989, s. 171-181.

Les reflets de la Révolution française en Pologne (1789-1794), [w:] *L'image de la France révolutionnaire dans les pays et les peuples de l'Europe Centrale et du Sud-Est*. Publications Langues'O, Paris, INALCO, 1989, s. 181-198.

L'identité sociale de la noblesse et la politique extérieure du roi en Pologne au XVIIe siècle. Un élément de l'activité anti-Habsbourg de la France, [w:] *Les expressions de l'identité sociale en Europe depuis la Renaissance*. Actes du IVe Colloque Poznań-Strasbourg 17-19 octobre 1985. Rédaction des Actes Maciej Serwański. Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 1990, s. 27-37.

Les projets de l'élection „vivente rege” en Pologne au XVIIe siècle, [w:] *L'État dans les doctrines économiques et politiques de la Renaissance à nos jours*. Colloque des 24-25-26 mai 1988, Strasbourg. Université des Sciences Humaines, Strasbourg 1990, s.35-44.

La place de la Pologne en Europe vue par la diplomatie française des temps modernes (XVIe-XVIIIe siècles), [w:] *L'Europe Centrale. Réalité, mythe, enjeu XVIIIe – XXe siècles*. Textes réunis, établis et présentés par Gérard Beauprêtre. Les Cahiers de Varsovie, n° 22. Publication du Centre de Civilisation Française, Varsovie, Éditions de l'Université de Varsovie, 1991, s. 413-420.

(współ z Tomaszem Schrammem) *L'influence allemande sur l'économie polonaise de Grande-Pologne de 1740 à 1830 fut-elle un facteur de progrès ou de régression?* [w:] *Progrès technique et évolution des mentalités en Europe Centrale (1750-1840)*, Publications Langues'O, Paris, INALCO, 1991, s. 179-195.

Henri de Valois au trône de Pologne – les problèmes de la tolérance religieuse et la politique au XVIe siècle, [w:] *Renaissance européenne et phénomènes religieux 1450-1650*. Festival d'Histoire de Montbrison 3 au 7 octobre 1990. Édité par l'Association du Centre Culturel de la Ville de Montbrison, Montbrison 1991, s. 299-314.

La réception du théâtre français en Pologne au XVIIe siècle, [w:] *Théâtre et société de la Renaissance à nos jours*. Actes du VIe Colloque Poznań – Strasbourg 19-20-21 avril 1990. Textes réunis et publiés par Maciej Serwański, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 1992, s. 27-35.

Państwa bloku antyhabsburskiego wobec Rzeczypospolitej w okresie wojny 30-letniej, [w:] *Wojna trzydziestoletnia (1618-1648) na ziemiach nadodrzańskich*. Praca zbior. pod red. Kazimierza Bartkiewicza, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej im. T. Kotarbińskiego w Zielonej Górze, Zielona Góra 1993, s. 17-26.

Francja wobec kwestii wojny i pokoju w stosunkach polsko-szwedzkich w I połowie XVII wieku, [w:] *Pax et bellum*, pod red. Karola Olejnika. Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 1993, s. 207-218.

Enseigner l'histoire en Pologne aujourd'hui. „Cahiers de Clio” (Liège), 1993, nr 115, s. 55-65.

Problèmes d'enseignement de l'histoire moderne en Pologne, [w:] *L'histoire en partage. Le récit du vrai*. Collectif, sous la direction d'Henri Moniot et de Maciej Serwański, Paris, Nathan, 1994, s. 31-36.

L'enseignement de l'histoire en Pologne aujourd'hui. „Historiens-Géographes”. Revue de l'Association des Professeurs d'Histoire et de Géographie (Paris), 1995, nr 347, s. 479-485.

Histoire et médias. Présentation du colloque, [w:] *Le rôle des médias à travers l'histoire*. Textes réunis et publiés par M. Serwański, Instytut Historii UAM, Poznań 1995, s. 9-14.

(współ z Tomaszem Schrammem) *Czy gospodarność Wielkopolan to wynik wpływów pruskich? Od Rzeczypospolitej szlacheckiej do pracy organicznej*. „Przegląd Zachodni”, R. LI: 1995, nr 3, s. 1-12.

La place de la Pologne en Europe sur l'échiquier français au XVIIe siècle. „XVIIe Siècle” (Paris), nr 190, 1996, z.1, s. 115-130.

Les influences politiques françaises en Pologne dans la première moitié du XVIe siècle, [w:] *Les influences étrangères en Pologne du Moyen-Âge à nos jours*. Actes du colloque franco-polonais tenu à Strasbourg les 3 et 4 juin 1992, Strasbourg, Université des Sciences Humaines, b.d. [1996], s. 56-63.

Henri de Valois et la diète de Pologne, [w:] *L'Europe des diètes au XVIIe siècle*. Textes réunis par D.Tollet, Paris, Sedes, 1996, s. 223-243.

Polityka Francji wobec Polski 1655-1660, [w:] *Rzeczpospolita w latach potopu*, pod redakcją Jadwigi Muszyńskiej i Jacka Wijaczki, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej im. Jana Kochanowskiego, Kielce 1996, s. 21-39.

Les Polonais face à la réalité postcommuniste: la permanence des modèles d'interprétation „insurrectionnel” et „positiviste” de l'histoire polonaise dans les manuels scolaires, [w:] *L'explication en histoire. Problèmes historiographiques et didactiques*. Sous la direction d'Henri Moniot et de Maciej Serwański. Instytut Historii UAM, Poznań, 1996, s. 153-165.

Poznańskie akcenty elekcji Henryka Walezego w Polsce. „Kronika Miasta Poznania”, R. 1997, nr 3, s. 186-196.

La diplomatie polonaise au XVIIe siècle, [w:] *L'invention de la diplomatie. Moyen Âge – Temps modernes*. Sous la direction de Lucien Bély, Paris, PUF, 1998, s. 167-176.

Jean III Sobieski et la Sainte-Ligue. „XVIIe Siècle” (Paris), R. 50, nr 199, 1998, z.2, s. 277-290.

Catholicisme et identité nationale des Polonais au XIXe siècle, [w:] *Chocs et ruptures en histoire religieuse. Fin XVIIIe – XIXe siècles*. Sous la direction de Michel Lagrée, Rennes, Presses Universitaires de Rennes, 1998, s. 85-94.

Fonctions du château de Guillaume II à Poznań, [w:] *La vie de château. Architecture, fonctions et représentations des châteaux et des palais du Moyen-Âge à nos jours*. Textes réunis par François-Xavier Cuche. Presses Universitaires de Strasbourg, Strasbourg 1998, s. 207-213.

Usytuowanie Rzeczypospolitej szlacheckiej w Europie z perspektywy Paryża. Uwarunkowania geopolityczne i stosunki międzynarodowe, [w:] *Między polityką a kulturą*, pod redakcją Cezarego Kukli, Warszawa, PWN, 1999, s. 31-39.

Burbonowie, [w:] *Słownik dynastii Europy*, pod red. Józefa Dobosza i Macieja Serwańskiego, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 1999, s. 80-87.

Poland and the Treaties of Westphalia, [w:] *1648 and European Security Proceedings*. Editors: Klaus-Richard Böhme & Jesper Hansson, Försvarshögskolans, Stockholm 1999, s. 83-96.

Polonia y la Guerra de los Treinta Años, [w:] *1648-1998: 350 años de la Paz de Westfalia. Del antagonismo a la integración en Europa*, Biblioteca Nacional y Fundación Carlos de Amberes, Madrid 1999, s. 73-85.

Fonctions sociales des fêtes nationales en Pologne au XXe siècle, [w:] *L'Histoire et ses fonctions. Une pensée et des pratiques au présent*. Sous la direction de Henri Moniot et Maciej Serwański, L'Harmattan, Paris 2000, s. 59-73.

Henri de Valois – roi de Pologne, roi de France, [w:] *Les grands hommes des autres*. Sous la direction de Maciej Serwański, Instytut Historii UAM, Poznań 2000, p. 125-133.

La neutralité de la Pologne pendant la guerre de Trente ans, [w:] *L'Europe des traités de Westphalie. Esprit de la diplomatie et diplomatie de l'esprit*. Sous la direction de Lucien Bély avec le concours d'Isabelle Richefort, Presses Universitaires de France, Paris 2000, s. 135-145.

À contre-courant, de la tolérance à la politique de la contre-réforme: la Pologne à la fin du XVIe et au début du XVIIe siècle, [w:] *Le Traité de Vervins*. Textes réunis par Jean-François Labourdette, Jean-Pierre Poussou et Marie-Catherine Vignal, Presses de l'Université de Paris-Sorbonne, Paris 2000, s. 483-491.

La „tolérance” dans la Pologne du XVIe siècle, [w:] *Séminaires de D.E.A.: „L'évolution des mondes modernes”. Année 2000-2001*. Université de Paris-Sorbonne, Institut de Recherches sur les Civilisations de l'Occident moderne, Paris 2001, s. 65-81.

La France et le Saint Empire à l'époque de l'élection d'Henri de Valois en Pologne, [w:] *Formen internationaler Beziehungen in der Frühen Neuzeit. Frankreich und das Alte Reich im europäischen Staatensystem*. Festschrift für Klaus Malettke zum 65. Geburtstag. Herausgegeben von Sven Externbrink und Jörg Ulbert. Historische Forschungen. Band 71. Dunker & Humblot, Berlin 2001, s. 335-348.

La Confédération de Varsovie (1573), [w:] *Conflitti e compromessi nell'Europa di centro fra XVI e XX secolo*. Atti del 2e Colloquio Internazionale (Viterbo, 26-27 Maggio 2000) a cura di Gaetano Platania, Edizioni Sette Città, Viterbo 2001, s. 13-29.

La rivalité des factions à la cour de Pologne aux XVIe et XVIIe siècles, [w:] *Hofgesellschaft und Höflinge an europäischen Fürstenhöfen in der Frühen Neuzeit (15.-18.Jh.). Société de Cour et courtisans dans l'Europe de l'époque moderne (XVe-XVIIIe siècle)*. Herausgegeben von Klaus Malettke und Chantal Grell unter Mitwirkung von Petra Holz, LIT Verlag, Münster 2001, s. 217-230.

Le jansénisme et la cour polonaise de Louise-Marie de Gonzague, [w:] *Le jansénisme et la franc-maçonnerie en Europe centrale aux XVIIe et XVIIIe siècles*. Textes réunis par Daniel Tollet, Presses Universitaires de France, Paris 2002, s. 85-92.

Formy aktywności kolegium jezuickiego w Poznaniu w XVI-XVIII wieku, „Mazowieckie Studia Humanistyczne”, R. VIII: 2002, nr 2, s. 31-39.

L'Eglise nationale en Pologne au XVIe siècle, [w:] *Politica e religioni nell'Europa centro-orientale (sec. XVI-XX)*. Atti del 3° Colloquio Internazionale (Viterbo, 7-9 giugno 2001), a cura di Gaetano Platania, Edizioni Sette Città, Viterbo 2002, s. 67-75.

Poznańsko-francusko-kanadyjska współpraca naukowa w zakresie dydaktyki historii, [w:] *Między historią a edukacją historyczną*. Studia i szkice dedykowane Profesor Marii Kujawskiej. Pod redakcją Violetty Julkowskiej, Instytut Historii UAM, Poznań 2003, s. 269-277.

Le rôle du proséminaire dans l'enseignement universitaire de l'histoire en Pologne, [w:] *Pistes didactiques et chemins d'historiens*. Textes offerts à Henri Moniot. Recueillis et édités par Marie-Christine Baquès, Annie Bruter, Nicole Tutiaux-Guillon, L'Harmattan, Paris 2003, s. 301-316.

Rywalizacja między Francją a Habsburgami jako oś stosunków polsko-francusko-niemieckich w XVI-XVIII wieku, [w:] *Francja, Niemcy i Polska w Europie nowożytnej i najnowszej (XVI-XX w.) – La France, l'Allemagne et la Pologne dans l'Europe moderne et contemporaine XVIe-XXe s.) – Frankreich, Deutschland und Polen im neuzeitlichen und modernen Europa (16. bis 20. Jh.)*, redakcja tomu – sous la direction de – herausgegeben von Maciej Forycki, Maciej Serwański, Instytut Historii UAM, Poznań 2003, s. 105-114.

La rivalité entre la France et les Habsbourg: l'axe des rapports polono-franco-allemands aux XVIe-XVIIIe siècles, [w:] *Francja, Niemcy i Polska w Europie nowożytnej i najnowszej (XVI-XX w.) – La France, l'Allemagne et la Pologne dans l'Europe moderne et contemporaine XVIe-XXe s.) – Frankreich, Deutschland und Polen im neuzeitlichen und modernen Europa (16. bis 20. Jh.)*, redakcja tomu – sous la direction de – herausgegeben von Maciej Forycki, Maciej Serwański, Instytut Historii UAM, Poznań 2003, s. 115-126.

Les fonctions et les tâches de l'Institut pour la Mémoire Nationale (I.P.N.) de Pologne, [w:] *L'Europa centro-orientale e gli archivi. Tra età moderna e contemporanea*. Atti del IV Colloquio Internazionale (Viterbo 6-9 giugno 2002), a cura di Gaetano Platania, Edizioni Sette Città, Viterbo 2003, s. 317-324.

La politique de la France à l'égard de la Pologne pendant la Seconde Guerre du Nord (1655-1660), [w:] *Guerre et paix en Europe centrale aux époques moderne et contemporaine*. Mélanges d'histoire des relations internationales offerts à Jean Bérenger. Textes réunis par Daniel Tollet avec une introduction de Lucien Bély, Presses de l'Université de Paris-Sorbonne, Paris 2003, s. 545-561.

Kształtowanie się stronnictwa profrancuskiego na dworze polskim w wiekach XVI i XVII, [w:] *Dwór a kraj. Między centrum a peryferiami władzy*. Pod redakcją Ryszarda Skowrona. Kraków 2003, s. 219-235 (summary in english).

Dyplomacja polska wobec zasady „uti possidetis” w negocjacjach karłowickich 1698-1699, „Balcanica Posnaniensia”, Acta et studia, t. XIII: „Traktaty karłowickie i ich następstwa”, Poznań 2003, s. 15-24 (résumé en français).

(współ z Maciejem Foryckim i Michałem Zwierzykowskim) *Las grandes líneas de la historiografía polaca. La Edad Moderna (siglos XVI-XVIII)*, „Cuadernos de Historia Moderna”, vol. 28, Servicio de Publicaciones Universidad Complutense, Madrid 2003 [druk: 2004], s. 187-201.

La Pologne dans la rivalité entre la Maison d'Autriche et la France (XVIe-XVIIIe siècles). *Essai de synthèse*, [w:] *La Pologne et l'Europe occidentale du Moyen-Age à nos jours*. Actes

du colloque organisé par l'Université Paris VII-Denis Diderot, Paris, les 28 et 29 octobre 1999. Textes réunis et publiés par Marie-Louise Pelus-Kaplan et Daniel Tollet avec la collaboration de Maciej Forycki et Maciej Serwański, Instytut Historii UAM, Poznań-Paris 2004, s. 43-48.

Na marginesie badań nad edukacją szlachcianek w Polsce XVI-XVII wieku, [w:] *Studia z historii społecznej. Cała historia to dzieje ludzi...* Studia z historii społecznej ofiarowane profesorowi Andrzejowi Wyczańskiemu w 80-tą rocznicę urodzin i 55-lecie pracy naukowej, pod redakcją Cezarego Kukli przy współudziale Piotra Guzowskiego, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok 2004, s. 149-155.

Les échanges culturels entre la Pologne et l'Occident à l'époque moderne, [w:] *Séminaires de D.E.A.: „L'évolution des mondes modernes”*. Année 2003-2004, fascicule I, Université Paris-Sorbonne, Institut de Recherches sur les Civilisations de l'Occident moderne, Paris 2004, s. 48-56.

Les formes de l'éducation des filles nobles en Pologne aux XVIe, XVIIe et XVIIIe siècles, [w:] *L'éducation des jeunes filles nobles en Europe, XVIIe-XVIIIe siècles*. Sous la direction de Chantal Grell et Arnaud Ramière de Fortanier, Presses de l'Université Paris-Sorbonne, Paris 2004, s. 75-85.

La victoire de Kahlenberg en 1683 et la conscience nationale des Polonais, [w:] *Exploration de la mémoire collective. Grands événements et mythes des origines*. Actes du XIe colloque polono-français de l'Université Adam Mickiewicz de Poznań et de l'Université Marc Bloch de Strasbourg. Textes réunis par François-Xavier Cuhe et Jean-Paul Schneider, Presses Universitaires de Strasbourg, Strasbourg 2004, s. 49-59.

Dorobek naukowy Profesora Bronisława Dembińskiego, [w:] *Bronisław Dembiński (1858-1939) wybitny historyk, polityk i działacz społeczny*. Zbiór studiów pod redakcją Włodzimierza Jastrzębskiego, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2004, s. 70-85.

Polska czasów Jana Sobieskiego, [w:] *L'Europa di Giovanni Sobieski. Cultura, politica, mercatura e società*. Atti del VI Colloquio Internazionale (Viterbo 24-25 giugno 2004), a cura di Gaetano Platania, Edizioni Sette Città, Viterbo 2005, s. 111-121.

L'Université de Poznań dans la clandestinité à Varsovie (1940-1944), [w:] *Les Reichsuniversitäten de Strasbourg et de Poznań et les résistances universitaires 1941-1944*. Textes réunis par Christian Baechler, François Igersheim, Pierre Racine, Presses Universitaires de Strasbourg, Strasbourg 2005, s. 215-222.

Un aspect des rapports entre la Pologne et la France pendant la guerre de Trente Ans : la mission diplomatique de Mikolaj Gniewosz à Paris en 1631, [w:] *Pouvoirs, contestations et comportements dans l'Europe moderne*. Mélanges en l'honneur du professeur Yves-Marie Bercé. Bernard Barbiche, Jean-Pierre Poussou et Alain Tallon (dir.), Presses de l'Université Paris-Sorbonne, Paris 2005, s. 201-207.

Du pacifisme de la noblesse polonaise dans la première moitié du XVIIe siècle, [w:] *Noblesse française et noblesse polonaise. Mémoire, identité, culture XVIe-XXe siècles*. Sous la direction de Jarosław Dumanowski et Michel Figeac, Maison des Sciences de l'Homme d'Aquitaine, Pessac 2006, s. 131-137.

Les échanges. Conclusion: bilans du colloque, [w:] Noblesse française et noblesse polonaise. Mémoire, identité, culture XVIe-XXe siècles. Sous la direction de Jarosław Dumanowski et Michel Figeac, Maison des Sciences de l'Homme d'Aquitaine, Pessac 2006, s. 605-608.

(współ z Chantal Grell) *Stratégies et contradictions de la Réforme catholique en France et en Pologne du XVIe au XVIIIe siècle, [w:] Stratégies de la Contre-Réforme en France et en Pologne.* Actes du Colloque polono-français, Versailles, 26-29 octobre 2000. Textes réunies et publiés par Chantal Grell et Maciej Serwański avec la collaboration de Igor Kraszewski, Instytut Historii UAM, Poznań 2006, s. 7-12.

De la tolérance à la Contre-Réforme en Pologne, XVIe-XVIIe siècles, [w:] Stratégies de la Contre-Réforme en France et en Pologne, textes réunies et publiés par Chantal Grell et Maciej Serwański avec la collaboration de Igor Kraszewski, Instytut Historii UAM, Poznań 2006, p. 13-21.

L'activité du collège des jésuites à Poznań aux XVIe-XVIIIe siècles, [w:] Stratégies de la Contre-Réforme en France et en Pologne, textes réunies et publiés par Chantal Grell et Maciej Serwański avec la collaboration de Igor Kraszewski, Instytut Historii UAM, Poznań 2006, p. 153-160.

(współ z Aleksandrem Małeckim) *Le premier historiographe royal de Pologne: Bernard Wapowski (vers 1450-1535), [w:] Les historiographes en Europe de la fin du Moyen Âge à la Révolution,* Chantal Grell (dir.), Presses de l'Université Paris-Sorbonne, Paris 2006, s. 251-262.

Le stéréotype du Français dans la Pologne des XVIe-XVIIe siècles, [w:] Amis et ennemis héréditaires : Les stéréotypes nationaux. Actes du XIIe Colloque Poznań-Strasbourg des 3-4 octobre 2002. Textes réunis et publiés par Maciej Forycki i Maciej Serwański, Instytut Historii UAM, Poznań 2006, s. 45-53.

L'ombre de la Pologne sur la Russie dans la première moitié du XVIIe siècle, [w:] L'ombra della Russia sull'Europa centro-orientale. Storia, letteratura e altre cose. Atti del Colloquio Internazionale (San Martino al Cimino 14-17 giugno 2006) a cura di Gaetano Platania, Edizioni Sette Città, Viterbo 2007, s. 151-165.

Le château de Kórnik, témoin de l'activité sociale de la noblesse polonaise (XIVe-XXe siècles), [w:] Château et stratégies familiales. Actes des Rencontres d'Archéologie et d'Histoire en Périgord les 22, 23 et 24 septembre 2006. Textes réunis par Anne-Marie Cocula & Michel Combet, Éditions Ausonius, Bordeaux 2007, s. 93-111.

Être une reine étrangère: deux Françaises en Pologne, [w:] Femmes et pouvoir politique. Les princesses d'Europe XVe-XVIIIe siècle. Sous la direction d'Isabelle Poutrin et Marie-Karine Schaub, Éditions Bréal, Rosny-sous-Bois, 2007, s. 193-200.

Profesor Janusz Pajewski jako badacz dziejów nowożytnych, [w:] Janusz Pajewski – człowiek i uczyony. Materiały z sesji naukowej w stulecie urodzin Profesora Janusza Pajewskiego 7-8 maja 2007 r., redakcja naukowa Aleksandra Kosicka-Pajewska, Tomasz Schramm, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2007, s. 25-39.

Rywalizacja między Francją a Habsburgami jako oś stosunków polsko-francusko-niemieckich w XVI-XVIII wieku, [w:] „Powtórka przed ...”. *Spotkania z historią dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Informator Instytutu Historii UAM*. Redakcja Józef Dobosz i Danuta Konieczka-Śliwińska, Instytut Historii UAM, Poznań 2008, s. 53-60.

Religiosité du sarmatisme polonais au XVIIe siècle, [w:] *Conscience nationale, État et religions*. Actes du XIIIe colloque polono-français de l'Université Adam Mickiewicz de Poznań et de l'Université Marc Bloch de Strasbourg, 14-16 octobre 2004, Strasbourg. Textes réunis par Patrick Werly, Presses Universitaires de Strasbourg, Strasbourg 2008, s. 103-114.

Szlachta polska wobec kwestii wojny i pokoju w XVII wieku, [w:] „Powtórka przed ...”. *II Spotkania z historią dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Informator Instytutu Historii UAM*. Redakcja Józef Dobosz i Danuta Konieczka-Śliwińska, Instytut Historii UAM, Poznań 2008, s. 43-55.

Le costume « sarmate », trait distinctif de la noblesse polonaise aux XVIe-XVIIe siècles, [w:] *Signes et couleurs des identités politiques du Moyen Âge à nos jours*. Sous la direction de Denise Turrel, Martin Aurell, Christine Manigand, Jérôme Grévy, Laurent Hablot & Catalina Girbea, Presses Universitaires de Rennes, Rennes 2008, s. 393-408 + 7 illustr., s. XL-XLII.

En guise d'introduction. La coopération en sciences humaines entre l'Université Marc Bloch de Strasbourg et l'Université Adam Mickiewicz de Poznań (1974-2006), [w:] *Religion et nations. Entre l'universel et les particularismes*. Actes du XIVe Colloque Poznań-Strasbourg 28-29 septembre 2006. Textes réunis et publiés par Maciej Forycki i Maciej Serwański, Instytut Historii UAM, Poznań 2008, s. 7-11.

L'image des événements de juin 1956 à Poznań dans l'historiographie polonaise contemporaine, [w:] *L'Europa centro orientale e la storiografia post 1989. Mutamenti linguistici, storici e transizione socio-politica*. Atti del Colloquio Internazionale (Montefiascone 7-9 giugno 2007), a cura di Gaetano Platania, Sette Città, Viterbo, 2008, s. 297- 311.

Polski głos na rzecz hugenotów we Francji – postulata polonica, „Klio”, nr 11, Toruń 2008 [druk: 2009], s. 35-45.

(współ z Michałem Zwierzykowskim) *Entre le centralisme et la décentralisation : l'évolution de l'importance des diétines dans le système institutionnel de la Pologne (XVIe-XVIIIe siècle)*, [w:] *L'invention de la décentralisation. Noblesse et pouvoirs intermédiaires en France et en Europe XVIIe-XIXe siècle*, Marie-Laure Legay, Roger Baurly (éds), Presses Universitaires du Septentrion, Villeneuve d'Ascq – Lille, 2009, s. 229-239.

Polityka w historii – historia w polityce, [w:] *Polityka i politycy. Diagnozy – Oceny – Doświadczenia*, red. naukowa Jolanta Miluska, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2009, s. 25-39.

Patriotyzm przez pryzmat polityki historycznej, [w:] *Wymiary patriotyzmu i nacjonalizmu. Studia interdyscyplinarne*. Redakcja naukowa Jolanta Miluska, Wydawnictwo Uczelniane Politechniki Koszalińskiej, Koszalin 2009, s. 15-27.

Uniwersytet Poznański w konspiracji. Tajny Uniwersytet Ziem Zachodnich (1940-1944), [w:] *Uniwersytety. Tradycje – dzień dzisiejszy – przyszłość*. Redaktor naukowy Zbigniew Drozdowicz. Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2009. Seria Dzieje UAM nr 18, s. 83-95.

Czy Francja Ludwika XIV była państwem absolutnym? [w:] „Powtórka przed...”. *III Spotkania z historią dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Informator Instytutu Historii UAM*. Redakcja Józef Dobosz i Danuta Konieczka-Śliwińska, Instytut Historii UAM, Poznań 2009, s. 41-52.

Médiations diplomatiques françaises en Pologne au XVIIe siècle, [w:] *Le rayonnement français en Europe centrale du XVIIe siècle à nos jours*. Sous la direction de Olivier Chaline, Jarosław Dumanowski et Michel Figeac, Maison des Sciences de l’Homme d’Aquitaine, Pessac-Bordeaux 2009, s. 21-26.

Rzeczpospolita wobec wojny trzydziestoletniej, [w:] *Polska wobec wielkich konfliktów w Europie nowożytnej. Z dziejów dyplomacji i stosunków międzynarodowych w XV-XVIII wieku*. Pod redakcją Ryszarda Skowrona, Societas Vistulana, Kraków 2009, s. 543-547.

La Pologne et la Porte ottomane à la fin du XVIIe siècle, [w:] *La paix de Karlowitz 26 janvier 1699. Les relations entre l’Europe centrale et l’Empire Ottoman*. Sous la direction de Jean Bérenger, Honoré Champion Éditeur, Paris 2010, chap. 3, s. 39-45.

Stosunki wyznaniowe w dawnej Rzeczypospolitej: od tolerancji do kontrreformacji (XVI-XVII wiek), [w:] „Powtórka przed...”. *IV Spotkania z historią dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Informator Instytutu Historii UAM*. Redakcja Józef Dobosz i Danuta Konieczka-Śliwińska, Instytut Historii UAM, Poznań 2010, s. 51-65.

Adam Mickiewicz et la lutte nationale des Polonais aux XIXe et XXe siècles, [w:] *Marc Bloch. La figure de l’intellectuel en résistance de l’Antiquité à nos jours*, sous la direction de Christian Civardi, William Gasparini, Anne Jacquemin, Rudolph Sock, Presses Universitaires de Strasbourg, Strasbourg 2010, s. 89-95.

Bronisław Dembiński (1858-1939), [w:] *Wybitni historycy wielkopolscy*, pod redakcją Jerzego Strzelczyka, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 2010, s. 181-194.

La Pologne nobiliaire et la France: liens de cœur ou de raison?, « Annales », Académie Polonaise des Sciences – Centre Scientifique à Paris, vol. 13, Varsovie-Paris 2011, s. 14-48.

Znajomość kultury francuskiej w Polsce w XVII wieku, [w:] „Powtórka przed...”. *V Spotkania z historią dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Informator Instytutu Historii UAM*. Redakcja Józef Dobosz i Danuta Konieczka-Śliwińska, Instytut Historii UAM, Poznań 2011, s. 43-60.

Entre la République nobiliaire et la Pologne partagée. Ksawery Działyński (1756-1819), précurseur du travail positiviste, [w:] *Les Aristocraties en Europe du Moyen Âge à nos jours*. Textes réunis par Patrick Werly, Presses Universitaires de Strasbourg, Strasbourg 2011, s. 29-42.

Racja stanu – element legitymizacji władzy politycznej w czasach nowożytnych, [w:] *Wartości w świecie polityki*. Redakcja naukowa Jolanta Miluska, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 2012, s. 19-33.

Francuska architektura i sztuka w oczach Polaków w XVII w., [w:] *Sic erat in fatis. Studia i szkice historyczne dedykowane Profesorowi Bogdanowi Rokowi*, redakcja naukowa Elżbieta Kościk, Rościśław Żerelik, Piotr Badyna, Filip Wolański, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2012, t. I, s. 452-464.

Présence de la langue française en Pologne aux XVIe et XVIIe siècles, [w:] *Les langues étrangères en Europe. Apprentissages et pratiques (1450-1700)*, Marc Zuili et Susan Baddeley (dir.) avec la collaboration de Jean-François Chappuit, Presses de l'Université Paris-Sorbonne, Paris 2012, s. 195-204.

Nauczyciel historii wobec rzeczywistości postkomunistycznej. Modele interpretacji przeszłości Polski w podręcznikach szkolnych z lat 1948-1992, „Klio”, nr 21 (2) 2012, s. 143-157.

(współ z Maciejem Bugajewskim) *Croisade et Paix: la Pologne face aux Turcs à l'époque moderne*, [w:] *Mélanges de l'École française de Rome – Italie et Méditerranée (Myth, Histoire, Croisade. Autour d'Alphonse Dupront)*, 124-1 (2012), s. 109-114.

Francusko-polski spór o sacrum w dobie elekcji Henryka d'Anjou w Rzeczypospolitej, [w:] *Staropolski ogląd świata. Kultura staropolska – poszukiwanie sacrum odnajdywanie profanum*, redakcja naukowa Bogdan Rok, Filip Wolański, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2013, s. 11-26.

(współ z Danutą Płygawko), *Le rôle du sport dans l'affermissement de l'identité nationale des Polonais au XIXe et au XXe siècles : l'exemple de l'Association Gymnastique « Sokół »*, [w:] *Jeux et sports de la Renaissance à nos jours*, sous la direction de Maciej Forycki, Agnieszka Jakuboszczak et Maciej Serwański, Instytut Historii UAM, Poznań 2013, s. 237-246.

(współ z Katarzyną Napierałą), *The Presence of Francophonie in Poland from the Sixteenth Century to the Eighteen*, [w:] *European Francophonie: The Social, Political and Cultural History of an International Prestige Language*, ed. Vladislav Rjéoutski, Gesine Argent, Derek Offord, Peter Lang, 2014, s. 307-336.

mgr Jakub Bajer
Wydział Historyczny UAM w Poznaniu